

ЛІТЕРАТУРА

1. Альтшуллер Г. С. Найти идею. Введение в ТРИЗ – теорию решения изобретательских задач. – М.: Альпина Паблишер, 2015. – 381 с.
2. Гин А., Баркан М. Открытые задачи как инструмент развития креативного мышления. – М.: Народное образование, 2014. – 84 с.
3. Модестов С. Ю. Проектирование образовательных технологий на основе ТРИЗ: дис. ... канд. пед. наук. – СПб., 2001. – 197 с.
4. Николаева Л. В. Новые образовательные технологии и принципы организации учебного процесса в современном вузе // *Фундаментальные исследования*. – 2015. – № 11-3. – С. 570–573.
5. Яударова Н.Ю. Применение инновационных технологий в образовательном процессе в высшем учебном заведении // *Историческая и социально-образовательная мысль*. – 2015. №5. – Том 7, часть 2. – С. 289 – 292.

УДК 616. 1/4: 378. 14

*Треумова С.І., Петров Є.Є., Грибрат Т.А.,
Іваницька Т.А., Борисова З.О., Шуть С.В.*

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ З ВИЩОЮ ОСВІТОЮ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Психолого-педагогічні засади формування майбутнього фахівця це, насамперед, питання особистісного розвитку, формування світогляду, клінічного, критичного мислення, мотивації до навчання, готовності до майбутньої професійної діяльності. Необхідно, щоб протягом навчання відбулися суттєві зміни в структурі самосвідомості, завершився процес самовизначення.

Слід сформуванню прагнення застосовувати свої знання, досвід, здібності в галузі обраної професії та визначити професійну направленість. Необхідно розвинути бажання вдосконалювати свою кваліфікацію, погляди, переконання після закінчення вищого навчального закладу. За роки навчання студент має стати зрілою, самодостатньою людиною. Зростає значення формування гармонійно-розвинутої суспільно-активної особистості - спеціаліста.

Без достатньої позитивної мотивації неможливо досягти результатів у розвитку становлення фахівця. Слід зазначити, що провідною метою української освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися впродовж всього життя.

Ключові слова: *психолого-педагогічні засади, особистість, педагогічна підтримка, фахівець, мотивація, професійна діяльність, творча спрямованість.*

Psychological and pedagogical principles of forming of the future specialist are, first of all, the issue of personal development, mindset formation, critical reasoning, medical judgement, motivation to study as well as readiness for the future professional activity. Significant changes in the structure of self-consciousness and completion of the self-determination process must occur during the process of studying.

It is necessary to form the student's aspiration for using of knowledge, experience, abilities in the field of the chosen occupation and to determine the professional direction. It is necessary to develop the wish to improve professional skills, views and one's opinion after graduating from the higher educational institution. A student must become a mature and all-sufficient personality during the years of studying. The importance of forming of harmoniously developed and socially active personality of the specialist is increasing.

It is impossible to achieve results in the development and formation of a specialist without sufficient positive motivation. It is necessary to note that the leading aim of the Ukrainian education is to create good conditions for development and self-realization of each personality and to form a generation which would be able to learn during the whole life.

Key words: *psychological and pedagogical principles, a personality, pedagogical support, a specialist, motivation, professional activity, a creative focus.*

Психолого-педагогические принципы формирования будущего специалиста - это прежде всего вопрос развития личности, формирования мировоззрения, клинического, критического мышления, мотивации к учебе, готовности к будущей профессиональной деятельности. Необходимо, чтобы на протяжении обучения произошли существенные изменения в структуре самосознания, закончился процесс самоопределения.

Необходимо сформировать стремление применить свои знания, опыт, способности в отрасли избранной профессии и определить профессиональную направленность. Необходимо развить желание усовершенствовать свою квалификацию, взгляды, убеждения после окончания высшего учебного заведения. За годы обучения должен стать зрелым, самодостаточным человеком. Растет значение формирования гармонично-развитой, общественно-активной личности – специалиста.

Без достаточной положительной мотивации нельзя достичь результатов в развитии становления специалиста. Следует отметить, что ведущей целью украинского образования является создание условий для развития и самореализации каждой личности, формирование поколения, способного учиться всю жизнь.

Ключевые слова: *психолого-педагогические принципы, личность, педагогическая поддержка, специалист, мотивация, профессиональная деятельность, творческая направленность.*

Allis inserviando ipse consumor.

Ніколас Ван Тульпа

Поспішайте робити добро.

(Федір Петрович Гааз)

Актуальність проблеми. Провідною метою сучасної української освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування майбутнього фахівця з вищою освітою, його клінічного, критичного мислення та покоління, яке здатне навчатися впродовж всього життя. Це-показник інтелектуального рівня суспільства та авторитету держави на міжнародній арені. Найважливішою умовою ефективної підготовки майбутнього фахівця є формування усвідомлення ним сенсу справжньої навчально-професійної та майбутньої лікарської діяльності, створення мотивації для подальшого особистісно-професійного розвитку. Адже майбутній фахівець - це та людина, навколо якої обертається світ, яка допомагає розвиватися нації. Необхідно, щоб протягом усього навчання відбулися суттєві зміни в структурі його самосвідомості, завершився процес самовизначення. Це є актуальним завданням викладачів у вищій школі. Слід відмітити, що зв'язок навчання, виховання, формування майбутнього фахівця з вищою освітою, особистісним його розвитком з професіоналізацією відображається в багаточисленних працях [6, с. 137-139], [10, с. 186-199], [11, с. 420], [4, с. 115-116]. Тим не менш, питання залишається

актуальним.

Мета роботи: з'ясувати психолого-педагогічні засади формування фахівців з вищою освітою з урахуванням медичного профілю.

Необхідність постійного вдосконалення змісту, форм навчання, виховання студентства вищих навчальних закладів зумовлена суттєвими змінами життя у суспільстві, підвищенням ролі знань та конкуренцією на ринку освітніх послуг, що постійно загострюється [3, с. 59-62].

Цікаво зазначити, що у перекладі з латині термін «студент» означає «той, що сумлінно працює», «той, хто бажає знання». У стародавньому Римі та в середні віки студентом називали кожного, хто був зайнятий процесом пізнання. З появою університетів термін «студент» почали використовувати для характеристики осіб, що навчались у вищих навчальних закладах.

Основним завданням Вищої школи є не тільки підготовка нового покоління до виконання ролі в суспільстві, заснованому на здобутті відповідних професійних знань і умінь, але і формуванні особистості сучасного типу, свідомого громадянина України, його світогляду [1, с. 93-95]. За роки навчання студент має стати зрілою, самодостатньою людиною. Це зумовлено необхідністю приведення національного законодавства до Європейських норм і стандартів на шляху інтеграції України в Європейське співтовариство [5, с. 232-241, 9, с. 60-62]. Держава отримає спеціалістів світового рівня, майбутній фахівець - можливість навчатися і працювати у будь-якій країні, викладач, який сформував особистість, його готовність до професійної діяльності - буде бажаним у будь-якому університеті Європи і світу [7, с. 8-10].

Психолого-педагогічні засади - це, насамперед, питання особистісного розвитку студента, формування його готовності до майбутньої професійної діяльності. Слід пам'ятати, що залучившись до творчої діяльності, студент сам стає творчою особистістю. Тому всіляко необхідно підтримувати схильність до творчості, схвалювати будь-які наміри та спроби, вчити розв'язувати творчі завдання. Це і є основа розвитку творчої особистості, фахівця. Важливою проблемою при цьому стає необхідність подолання стереотипів мислення, внаслідок чого виникають труднощі під час створення чи застосування нового. Для усунення таких стереотипів необхідна допомога викладачів, щоб стимулювати цілеспрямованість, впевненість у собі, своїх силах, вирішенні поставленої мети, здібності в особистій діяльності.

Початковою метою навчання майбутніх лікарів на клінічних кафедрах медичних вузів (а нас як клініцистів це цікавить в першу чергу) є формування у них світогляду. Його кваліфікаційний рівень - це показник інтелектуального рівня суспільства та авторитету держави на міжнародній арені. Це одна із наболілих проблем сьогодення. Насамперед, - це забезпечення високого рівня їх клінічної підготовки, формування змістовного і логічно-дійового компоненту клінічного мислення. Це є складний багатогранний процес, в здійсненні якого кожен викладач несе відповідальність за виховання майбутніх фахівців.

Однією з проблем формування світогляду є водночас і розвиток особистості з її переконаннями, ідеалами, цінностями, поглядами на сенс і мету професії. Це входить до вчинків і норм їх мислення та базується на любові викладача до майбутнього лікаря та повинна бути домінуючою. Ядро та смисл світогляду - це переконання, оскільки воно з'єднує думку з дією. Ідеальним при його формуванні є поняття, що «посередніх лікарів не повинно бути». Лікар повинен відноситися до

своєї лікарської професії, як до щоденної праці. Слід закарбувати в душі та серці майбутнього фахівця мудрі слова засновника вітчизняної клінічної медицини М.Я. Мудрова: «... є душевні ліки, які лікують тіло» та завжди пам'ятати гуманізм лікаря, який концентровано відтворений у відомому античному афоризмі «*poli posere*» і має бути поєднаний з професійною діяльністю.

Студента необхідно навчити вчитися, приділити увагу розвитку його творчого мислення, діалоговим формам спілкування, самостійності в навчанні, як повну рису його особистості. Слід пам'ятати, що формування клінічного мислення майбутніх фахівців - найважливіша складова підготовки медичних кадрів. За визначенням А.Г. Гребнева, парадигма Європейської освіти кардинально змінюється: «Зараз вже не людину навчають, а людина навчається». Не втрачає актуальності і стародавня заповідь, яку слід привити майбутнім фахівцям: «Вчись із задоволенням, що приємніше, ніж багато навчатися». Отже, процес формування психолого-педагогічних засад має, насамперед, спрямуватися на готовність до такої діяльності, яка базується на потребі особистості у навчанні та вдосконаленні його протягом всього професійного життя. Здібність вчитися кардинальним чином впливає на професійне становлення, оскільки визначає його можливість в післявузівській безперервній освіті [8, с. 304]. Чинне місце займає формування у майбутнього фахівця критичного мислення. Це пошук здорового сенсу - як розсудити об'єктивно і поступити логічно, вміння відмовитися від власних упереджень. Це дозволить створити умови для успішної самореалізації майбутніх лікарів у їхній подальшій діяльності. Формуючи критичне мислення протягом навчання, випускник підвищує свою здатність формувати особисту точку зору, ґрунтуючись на об'єктивних даних, з'ясовувати причини і умови виникнення проблеми, висувати свої альтернативні думки, збирати інформацію з різних джерел, аналізувати їх якість, достовірність та на основі причин проблеми визначити шляхи її вирішення. [4, с. 115-116]. Важливу роль у формуванні особистості відіграє і позитивна мотивація студентів до навчання.

Мотив (фр. *motif* і лат. *moveo* - рухаю) - внутрішня спонукальна сила, що забезпечує інтерес особистості до діяльності, активізує її зусилля. Як підкреслював С. Рубінштейн : «Мотив як спонукач - це джерело дій». Згідно закону Йеркса – Добсона, який був сформульований декілька десятиліть тому, ефективність діяльності залежить від сили мотивації, тобто чим сильніше спонукання до дії, тим вища результативність діяльності. Ця теза стосується і навчально-пізнавальної діяльності студентів. [2, с. 158-163].

Слід відмітити, що студенти, які зацікавлені у навчанні, висувують більш оригінальні ідеї, ніж їх однокурсники з високим рівнем спеціальних здібностей, але з низькою мотивацією щодо конкретного виду діяльності. Функціональний зв'язок здібностей і мотивації показано на рис. 1.

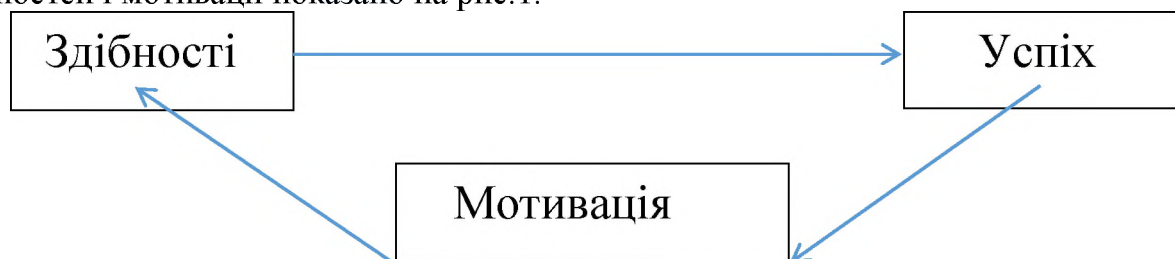

Рис. 1. Функціональний зв'язок здібностей і мотивації.

Мотивація - це одна з основних складових навчально-виховного процесу. Слід формувати позитивні моменти навчання на кожному занятті та виробити в

майбутніх фахівців потребу в опануванні професійних знань, умінь та навичок, оскільки лише за наявності професійної мотивації пізнавальна діяльність студента має розгорнутий, наполегливий характер [6, с. 137-139]. Допомагає успішному навчанню студентів розкриття мотивації самоствердження, їх бажання продемонструвати свої реальні й можливі досягнення. При цьому вони зможуть виявити наполегливість, високу емоційність у ставленні до своїх результатів. Хоча при невдачах може бути навіть стресовий стан, але фахівець швидко знаходить вихід із нього.

Важливе значення у формуванні особистості студента мають його відносини із однокурсниками та викладачами. Як зазначено в Національній доктрині розвитку освіти, «Освіта має стати найважливішим чинником гуманізації суспільно-економічних відносин, формування нових життєвих орієнтирів особистості». Ця педагогічна аксіома чітко окреслена ректором Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, професором А.І. Кузьмінським, який зазначає: «Студент - головна постать закладу. Він має відчувати особливе ставлення до себе. Це увага до студента, як до особистості, повага її винятковості». Викладачеві при формуванні психолого-педагогічних засад фахівця вищого навчального закладу слід пам'ятати, що необхідно:

- створити в освітньому середовищі сприятливі психолого-педагогічні умови для соціальної адаптації та інтеграції студентів у навчально-виховному процесі;
- забезпечити психологічну підтримку членів студентської групи та сприятливий психологічний клімат;
- організувати координаційно-посередницьку допомогу студентам у взаєминах з іншими суб'єктами освітнього процесу вищого навчального закладу;
- уникати авторитаризму та формалізму у стосунках викладачів і студентів;
- створити умови для творчої самореалізації кожного студента в доступних йому сферах життєдіяльності;
- виховати професійну спрямованість особистості: розуміння та внутрішнє прийняття нею цілей, завдань професійної діяльності, інтересів настанов і поглядів.

Отже, слід зазначити, що провідною метою української освіти є створення умов для розвитку та самореалізації кожної особистості, формування покоління, здатного навчатися впродовж всього життя. Найважливішою умовою ефективної підготовки майбутнього фахівця є усвідомлення сенсу навчально-професійної та майбутньої лікарської діяльності. Загалом можна стверджувати, що процес формування особистості майбутнього фахівця вищого навчального закладу у сучасних умовах своєю кінцевою метою має залучення його до творчої діяльності, внаслідок чого і особистість стає творчою.

Висновок. Психолого-педагогічні засади формування майбутнього фахівця вищим навчальним закладом полягають, насамперед, у:

- розвитку особистості;
- визначенні професійної направленості творчих здібностей;
- формуванні світогляду, критичного мислення;
- набутті професійної спрямованості;
- педагогічній підтримці;
- формуванні, прагненні застосовувати свої знання, досвід в галузі обраної професії протягом всього професійного життя;

- створенні мотивації для особистісно-професійного розвитку, активізації клінічного мислення (для майбутніх лікарів);
- зміцненні професійної самостійності та готовності до майбутньої практичної роботи;
- формуванні якостей, необхідних студенту як майбутньому спеціалісту.

Слід завжди пам'ятати відоме гасло славнозвісного лікаря Ф.П. Гааза - «Поспішайте робити добро».

ЛІТЕРАТУРА

1. Артемова Л. Виховання чи лише навчання студентів. *Вища школа*. 2011. № 1. С. 93-95.
2. Батрин Н.В. Проблема підвищення мотивації студентів вищих навчальних закладів економічного профілю. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*. 2012. № 4. С. 158-163.
3. Гриценко Т., Єтенко Н. Наукова бібліотека в інформаційно-освітньому просторі Вищого навчального закладу. Аспекти інтегральної взаємодії. *Вища школа*. 2011. № 1. С. 59-62.
4. Казаков Ю.М., Петров Є.Є., Бурмак Ю.Г., Треумова С.І. Формування критичного мислення студентів-медиків : акцент на особистість. *Сучасні підходи до вищої медичної освіти в Україні: Матеріали XIV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяченої 60-річчю ТДМУ, м. Тернопіль, 18-19 травня 2017р. Т1.Тернопіль, 2017. – С. 115-116.*
5. Леонтьев А.Н. Психологические вопросы формирования личности студента. *Психология в вузе*. 2003. № 1-2. С. 232-241.
6. Мещерякова И.Н. Особенности мотивации учебной деятельности студентов различных курсов. *Известия ВГПУ*. 2015. № 4. С. 137-139.
7. Передерий В.Г. Болонский процесс и будущее Украины. *Therapia*. 2010. № 2. С. 8-10.
8. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности. М.: Академия, 2001. 304с.
9. Таршинов И.В. Новый взгляд на развитие медицины. *Журн. практичного лікаря*. 2006. № 4. С. 60-62.
10. Філоненко М.М. Психологічні особливості процесу і структури учіння студентів-медиків. *Психологія і особистість*. Київ–Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. 2015. № 1. С. 186-199.
11. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря: монографія. К. : центр учбової літератури, 2015. 420 с.

УДК 323.39

Уваркіна О.В.

**Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ
ВІРТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА
В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ**

У статті аналізуються сучасні концепції особистості. Визначено, що у традиційних моделях особистості під впливом експоненціальної світової інформатизації та всеохоплюючою суспільство пандемією відбуваються структурні та функціональні зміни у суттєвих характеристиках особистості. З'являється необхідність віртуалізації особистості викладача для виконання своїх